

op de lijst van commissarissen geplaatst te worden, daar hij in bezit is van de noodige autoriteit, onafhankelijkheid, soliditeit en speciale kennis tot het controleren van de boekhouding, had ook de moeilijkheid op te lossen, waarmede hier te lande de commissie van 2 Maart 1928 te kampen had, die advies moest uitbrengen omtrent de regeling van het accountantswezen, en die in artikel 60e van de door haar voorgestelde regeling bepaalde „in het accountantsregister worden ingeschreven zij, die den 40-jarigen leeftijd hebben bereikt en op het tijdstip van inwerkingtreding dezer wet gedurende minstens 10 jaar het beroep van accountant zelfstandig hebben uitgeoefend in een omvang en op een wijze, welke naar het oordeel van den Raad van Beheer bekwaamheid en vakkennis waarborgen”. De Fransche regeling laat ik hier nu in hoofdlijnen ter vergelijking volgen:

Op de lijsten kunnen vermeld worden, mits zij Franschen zijn:

1. de accountants in het bezit van het Staatsdiploma vgl. decreet van 22 Mei 1927.
2. vroegere overheidsambtenaren met minstens 10 dienstjaren, die de noodige geschiktheid bezitten voor het controleren van de werking en de boekhouding van N.V.'s.
3. deskundigen op het gebied van boekhouden en financiën, die sinds meer dan 5 jaar geaccrediteerd zijn bij de Hoven van Appel, enz. en die regelmatig belast worden met het controleren van de boekhouding van N.V.'s.
4. de personen, die minstens 10 jaar hetzij handels-, hetzij industrieel-, hetzij boekhoudkundige praktijk hebben, alsmede de personen, die zich gedurende dezelfde periode hebben toegelegd op economische of juridische studie in zake de werking van N.V.'s, onder voorwaarde, dat beide groepen kunnen aantoonen, dat zij in het bezit zijn van een diploma van meester in de rechten, ingenieur, enz. enz.
5. de personen, die sinds meer dan 10 jaar praktisch als accountant erkend worden of die sinds meer dan 10 jaar accountantswerkzaamheden verrichten voor rekening van verenigingen, die gespecialiseerd zijn in de controle van N.V.'s en derzelver boekhouding, op voorwaarde evenwel, dat die personen van beider categorie gedurende minstens 5 jaar de functie van commissarissen van een vennootschap op aandeelen hebben uitgeoefend.
6. de personen, die gedurende minstens 10 jaar metterdaad aan het hoofd gestaan hebben van de boekhouding, de afdeling geschillen (contentieux) of de financiële afdeling eener N.V., die een beroep doet op de spaarders.
7. de vreemdelingen, die onderdanen zijn van landen, waarin het den Franschen is toegestaan, controle uit te oefenen over vennootschappen, kunnen eveneens op de lijst ingeschreven worden, mits zij voldoen aan bovengenoemde voorwaarden.

Alvorens op de lijst geplaatst te worden moet men eerst nog een technisch examen afleggen, dat geregeld is bij decreet van 8/8'35. De lijst wordt elk jaar per 1 Januari opnieuw vastgesteld, maar wie er op stond blijft er op staan behoudens ontslagname of schrapping als maatregel van orde, terwijl men ook uit hoofde van verhuizing afgevoerd kan worden, als men het rechtsgebied van het Hof van Appel van zijn woonplaats verlaat.

Zoodra de lijst van een Hof van Appel 20 namen bevat, moeten deze personen een vereniging vormen, waarvan het Bureau als Kamer van Toezicht geformeerd is en ten aanzien van de leden de noodige tucht uitoefent. De kamer van toezicht kan ambtshalve of ten verzoeken van den procureur-generaal een onderzoek naar tekortkomingen in de vervulling van profes-

sionele plichten en naar verzuimen, schadelijk voor achting, eer of autoriteit, instellen. Zoo noodig past de Kamer van Toezicht als maatregelen van tucht toe:

1. waarschuwing
2. terechtwijzing.

Acht de Kamer van Toezicht strengere straffen gewenscht, dan worden de feiten voorgelegd aan een eveneens bij decreet van 8/8'35 ingestelde commissie, die bevoegd is buiten de hierboven voorziene straffen tot het gelasten van tijdelijke schrapping of definitieve verwijdering van de lijst. Deze laatstgenoemde commissie treedt ook als Kamer van Toezicht op als het aantal ingeschrevenen bij een Hof minder dan 20 is, zoodat de leden geen vereniging hebben gevormd.

De tijdelijke of definitieve schrapping van één lijst gelden tevens voor alle lijsten, waarop men voorkomt. Waarschuwing of terechtwijzing worden ter kennis gebracht van den voorzitter der commissies, die den geïnteresseerde op de lijst vermeld hebben.

Als overgangsbepaling blijft nog te vermelden, dat voor de eerste maal op de lijst van 1/1'37 zonder voorafgaand technisch examen dezulken geplaatst kunnen worden, die van het examen zijn vrijgesteld, „als zijnde dit examen van geen belang vanwege hun onbetwistbare deskundige bekwaamheid.”

Tenslotte wil ik nog op enkele punten wijzen, die in het verslag voor den President der Republiek ter toelichting genoemd zijn.

Het groote aantal der vennootschappen is oorzaak, dat men niet alleen accountants heeft genomen; het bleek „noodzakelijk de commissie de mogelijkheid te verschaffen een beroep te doen op alle bekwaame en vertrouwde personen”. Het vormen van de professionele groepen telkens als er meer dan 20 personen ingeschreven staan, is bedoeld als „het beste middel om den aangewezen commissarissen het vereischte morele gezag bij te brengen”.

Het is te hopen, dat de commissarissen, aangewezen door de commissie ingesteld bij art. 4 van het decreet van 8/8'35, een zoodanige hooge opvatting van hun plicht zullen hebben, dat over een aantal jaren inderdaad gesproken zal kunnen worden van accountants, als men bedoelt de verplichte commissarissen. Dan zal tevens het moment gekomen zijn om deze regeling in twee deelen te splitsen, nl. een regeling van het ambt van commissaris en een regeling van het accountantsberoep.

F. H.

HET JAARVERSLAG DER VERZEKERINGSKAMER OVER 1935

Telkenjare ongeveer medio December verschijnt het jaarverslag van de Verzekeringskamer, dat zich nog steeds in een gestadigen groei verheugt. Het aantal bladzijden klein-formaat is van 190 in 1934 wederom gestegen tot 204 in 1935. Het verslag vormt ongetwijfeld de meest waardevolle bron ter bestudeering van de ontwikkeling van het levensverzekeringsbedrijf in Nederland.

Met alle waardeering voor de consciëntieuze wijze, waarop dit uitvoerige verslag is samengesteld, handhaven wij onze, bij een bespreking van het vorige verslag naar voren gebrachte meening, dat het verslag der V.K. zeer in waarde zou stijgen, indien het in eenigszins meer compacten vorm vroeger zou verschijnen.

Indien wij dit verslag onder headlines moesten bespreken, zouden wij daartoe o.a. de volgende kiezen:

De ontwikkeling van het levensverzekeringbedrijf.

Welke invloed hebben de crisisjaren uitgeoefend?

Daling van de gemiddelde rente van 4.77 tot 4.63 pCt.

Rente-achterstand op de hypotheekrente slechts 1½ procent.

Eenige verschuiving naar rente-verzekeringen.

Kentering in de volksverzekering.

Het levensverzekeringbedrijf heeft ruim f 400 miljoen hypotheekair belegd.

Executies en rente-achterstand van hypotheeken stellen niet teleur.

Loop der premie-reserve.

De meeste der hierboven genoemde punten worden in het verslag geresumeerd in de samenvatting van § 2 van Hoofdstuk I, die wij in haar geheel laten volgen:

In de productie is een verschuiving naar renteverzekering merkbaar, die zich reeds in de samenstelling der portefeuille doet gevoelen.

De kentering — en dan in ongunstigen zin — waarover wij in het vorige jaarverslag ten aanzien van V. V. ¹⁾ spraken, heeft zich in 1935 sterker afgeteekend, doordat zij in geringere productie tot uiting komt, voorts in percentsgewijs groo-ter abnormaal verval.

De productie van kapitaalverzekeringen is bij de gezamenlijke maatschappijen iets gestegen, zoodat de kentering in gunstigen zin bij deze branche zich verder heeft kenbaar gemaakt.

Gebleden is, dat ten aanzien van abnormaal verval, de kapitaalverzekeringen bij beide groepen zich verschillend gedragen; die bij de groep met V.V. gedragen zich meer als volksverzekeringen.

Afkoop bleef in totaal percentsgewijs voor beide groepen ongeveer dezelfde als in 1934, het wanbetalingspercentage daalde bij beide groepen iets.

De gemiddelde verzekerde bedragen der kapitaal- en renteverzekeringen bewegen zich bij beide groepen maatschappijen nog steeds in dalende lijn; die bij de V.V. ondergaan nog geen daling. Opmerkelijk is, dat de gemiddelde verzekerde bedragen per V.V. polis in Nederland ongeveer dubbel zoo hoog zijn als in België en Denemarken.

Het verloop der polisbeleeningen is geenszins ongunstig; de premie-achterstand (ongeregelde polisbeleeningen) beweegt zich in dalende lijn.

Het premie-inkomen, zoowel van termijnpremiën als van premiën in eens, bewoog zich eveneens in dalende lijn; opvallend is voor het eerst de daling van het inkomen aan termijnpremiën bij de maatschappijen met V.V.

Wat de beleggingen betreft, kan omtrent de hoofdbelegging, d.i. hypotheeken, worden medegedeeld, dat de rente-achterstand nog steeds gering is. Deze bedraagt einde 1935 1.57 % van de totale hypotheekrente, hetgeen dus zeer gunstig is.

Het aantal executies is voor landhypotheeken in 1935 nog verder teruggelopen, dat voor huizenhypotheeken is echter toegenomen. Voor beide rubrieken is het executie-percentages beneden 1%, wat het aantal hypotheeken betreft.

De hypotheekrente, die gemiddeld in 1935 gemaakt werd, is 4.76 %; de rente blijft dalen.

Wat effecten betreft, is in 1935 een koersverlies geleden van 12.4 miljoen; intusschen is een krachtige koersstijging ingetreden.

Wat het geheele bedrijf betreft, geven de cijfers den indruk, dat, behalve voor volksverzekering, een soort stabilisatie van den toestand is ingetreden en dat, wat de beleggingen aangaat, nog verdere verschuivingen kunnen verwacht. Reden tot ongerustheid geven de beleggingen op grond van de cijfers voor de opvolgende jaren zeker niet.

¹⁾ V. V. = volksverzekering.

Bij herhaling kan gewezen worden op de groote elasticiteit van het bedrijf, waardoor aan verschuivingen in ongunstigen zin, zelfs aan schokken, het hoofd kan worden geboden.

Een devaluatie van den gulden, zooals thans practisch is ingetreden, zal, daar de verplichtingen in hoofdzaak in guldens luiden, bij de bestaande beleggingen de positie der levensverzekeringmaatschappijen niet verzwakken; wel zal het zich instellen op een lagen rentevoet aanbeveling verdienen.

In het bovenstaande is een groot deel van den inhoud van het jaarverslag in a nutshell weergegeven. Wij zullen thans de meest belangrijke factoren eenigszins nader belichten aan de hand van vergelijkende cijfergroepeerings.

Productie.	(in mill. guldens)	1933	1934	1935
Maatschappijen zonder V.V.		115.0	133.8	131.5
„ met V.V.		280.8	308.9	318.7
Alle maatschappijen		395.8	442.7	450.2

Splitsen wij de productie voor beide groepen van maatschappijen in de 3 verzekeringsoorten, K.V., V.V. en R.V. ²⁾, dan krijgen wij:

Maatschappijen zonder V.V.

Productie K.V.	80.2	85.2	81.4
„ R.V.	34.7	48.6	50.1
Totaal	114.9	133.8	131.5

Maatschappijen met V.V.

Productie K.V.	133.9	144.7	152.4
„ V.V.	115.8	126.2	119.8
„ R.V.	31.1	38.0	46.5
Totaal	280.8	308.9	318.7

Uit deze cijfergroepen blijkt, dat de K.V., die in de laatste jaren, aan 1934 voorafgaande, een dalende richting had ingeslagen, zich in 1934 en 1935 weer in een stijgende lijn beweegt.

De V.V. productie heeft in 1935 echter een daling ondergaan, zoodat de kentering in ongunstigen zin, waarvan de sporen zich in 1934 meer speciaal bij de royementen vertoonden, thans ook de productie heeft aangetast.

Met de R.V., die een geheel zelfstandige positie inneemt, staat het weer geheel anders. Bij beide groepen blijkt de R.V. productie in 1935, die van het topjaar 1934 nog te hebben overtroffen. In hoeverre de thans ingevoerde tariefverhoging voor lijfrente een remmende invloed zal uitoefenen, zal het verloop der eerstvolgende jaren moeten leeren. Indien de verschuiving naar R.V. verderen voortgang blijft maken, zal het karakter van de maatschappijen, die veel R.V. afsluiten, op den duur een structuurverandering ondergaan, doordat het beleggingsselement hoe langer hoe meer op den voorgrond zal treden.

Abnormaal verval. Afkoop, Royement

Het abnormale verval, d.w.z. het verval om andere redenen dan overlijden en normale afloop van de verzekering, is van bijna even groot belang als de productie van nieuwe verzekeringen. Dit verval bedroeg in miljoenen guldens in 1935: 356

²⁾ K.V. = kapitaalverzekering.
V.V. = volksverzekering.
R.V. = renteverzekering.

in 1934: 322 en in 1933 295, tegen eene productie resp. van 395, 442 en 450 miljoen.

In verhouding tot den *verzekeringsstand* bedroeg het verval bij:

Maatschappijen zonder V.V.

K.V.	72 ‰	72 ‰	75 ‰
R.V.	40 „	40 „	32 „
Totaal	62 „	62 „	61 „

Maatschappijen met V.V.

K.V.	95 ‰	102 ‰	115 ‰
V.V.	94 „	113 „	119 „
R.V.	43 „	41 „	55 „
Totaal	88 „	98 „	108 „

Voor de eerste groep van verzekeringsmaatschappijen blijkt het totale vervalpercentage vrijwel te zijn gestabiliseerd op ongeveer 62 ‰. Daarentegen gaat het percentage bij de tweede groep elk jaar met 10 ‰ omhoog.

De voornaamste oorzaak van verval is de *wanbetaling der premie*, vooral onder de jonge verzekeringen. Op basis der *productie* bedroegen de vervalpercentages door wanbetaling der premie:

Maatschappijen zonder V.V.

K.V.	185 ‰	175 ‰	173 ‰
R.V.	43 „	31 „	34 „
Alle verzekeringen	142 „	123 „	120 „

Maatschappijen met V.V.

K.V.	294 ‰	281 ‰	262 ‰
V.V.	466 „	530 „	533 „
R.V.	122 „	111 „	99 „
Alle verzekeringen	346 „	362 „	340 „

De percentages voor 1935 zijn dus voor beide groepen van maatschappijen iets gunstiger dan in het voorafgaande jaar. Voor de maatschappijen met V.V. is het percentage nog steeds bijna 3 × zoo hoog als voor de groep zonder V.V. Uit de afzonderlijke percentages blijkt, dat het *royement wegens wanbetaling bij de V.V. meer dan de helft van de productie bedraagt*.

De Verzekeringskamer gaat in haar verslag op deze wonde plek in het overigens zoo gezonde lichaam van het Nederlandse verzekeringsbedrijf niet nader in, doch bepaalt zich tot de nuchtere opmerking: Het jaar 1935 geeft practisch geen verdere verslechtering.

Gemiddelde rente der beleggingen.

Het jaar 1935 is een allesbehalve rustig en gunstig beleggingsjaar geweest. De gemiddelde rente, zoowel van hypotheeken als van effecten is gedaald.

De in 1935 in het levensverzekeringsbedrijf gemaakte *hypotheekrente* bewoog zich om 4¾ %, dat is dus ongeveer het peil dat men zich in het sedert ingetrokken vaste lastenontwerp als maximum had gedacht. Over 1934 bedroeg de gemiddelde rente nog 4.9 %, zoodat de daling niet onaanzienlijk is.

Voor de *effecten* trad eene nog grootere daling van de gemiddeld gemaakte rente in. Deze bedroeg nl. in 1935 4.33 % tegen 4.60 % in 1934.

Voor *leeningen op schuldbekentenis* was de gemiddeld gemaakte rente 4.52 %, dus vrij aanzienlijk boven de rente van effecten, terwijl het verschil in beide voorafgaande jaren tus-

schen de rente van beide beleggingen zeer gering was. In 1934 was nl. de gemiddeld gemaakte rente 4.64 % (bij effecten 4.60 %) en in 1933 4.69 % (bij effecten 4.65 %).

Voor *polisbeleggingen* blijft de rente steeds ongeveer 5.1 %; deze hogere rente is gerechtvaardigd door de grootere administratiekosten, die deze vorm van belegging meebrengt.

Een afwijkende rente-opbrengst geven de vaste eigendommen, waarvan de opbrengst in percenten steeds betrekkelijk hoog is tengevolge der op ruime schaal toegepaste afschrijvingen. De gemiddelde netto-opbrengst was in 1935 5.10 % tegen 5.12 % in 1934 en 5.19 % in 1933.

De gemiddeld gemaakte rente voor *alle* beleggingen te zamen was 4.63 % tegen 4.77 % in 1934 en 4.84 % in 1933.

Vooruitlopend op het jaar 1936 kan er op worden gewezen, dat de monetaire maatregelen van September j.l. op de te maken rente hun invloed niet zullen missen. De levensverzekeringsmaatschappijen zullen rekening moeten houden met de tendens naar een lageren rentevoet. In dit verband verdient vermelding, dat van de premiereserve der gezamenlijke levensverzekeringsmaatschappijen reeds ruim 40 % is berekend op een rentevoet van 3½ % en lager.

Achterstand hypotheekrente.

Hieronder volgt een opstelling van de totale achterstallige hypotheekrente:

Datum	Totale hyp. stand	Totale hyp. rente	Achter- stand	‰ v. hyp. stand	‰ v. hyp. rente
	in mill. gulden				
ult. 1931	369.5	18.0	f 92.600	0.25	0.51
„ 1932	382.9	19.0	„ 206.800	0.54	1.09
„ 1933	402.2	19.6	„ 238.100	0.59	1.21
„ 1934	421.6	20.2	„ 301.900	0.72	1.49
„ 1935	429.8	20.4	„ 320.100	0.74	1.57

Een achterstand van ruim 11½ % van de totale hypotheekrente mag nog gunstig genoemd worden. In normale omstandigheden zal een stijging van den achterstand er op wijzen, dat vermoedelijk de executies zullen toenemen. Daar men in 't algemeen echter slechts noode tot executie overgaat, kan een stijging ook een indicie zijn, dat andere maatregelen urgent zijn geworden. Om executies te vermijden neemt men thans dikwijls zijn toevlucht tot huurrecessies.

Tenslotte zij in dit verband er nog aan herinnerd, dat de in 1936 ingevoerde crisishypotheekaflossingswet, die voor bepaalde gevallen executie tegenhoudt, *niet* van toepassing is op hypotheeken met rente-achterstand.

Stand der hypotheeken.

De hypotheeken der levensverzekeringsmaatschappijen zijn bijna alle eerste hypotheeken op perceelen in Nederland gelegen. Wij laten een vijfjarig overzicht van den stand der eerste hypotheeken en der executies volgen:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1931	18.572	361.5	43	1.0	0.23	0.29
1932	19.393	373.7	122	2.9	0.63	0.80
1933	20.700	392.1	166	3.6	0.80	0.92
1934	22.254	411.1	159	3.9	0.71	0.96
1935	23.267	421.1	198	3.8	0.85	0.93

1. aantal; 2. totale schuld in miljoenen guldens; 3. aantal executies; 4. bijbehorende schuld in miljoenen guldens; 5. % van aantal; 6. % van bedrag.

Gaat men een splitsing maken tussehen *landerijen- en hui-*

zenhypotheeken, dan blijkt, dat bij beide hypotheeksoorten de executie-frequentie zich in geheel andere richting beweegt. Uit de gesplitste statistieken, in het verslag opgenomen, blijkt, dat van een daling van de executies bij de *huizenhypotheeken* nog in 't geheel geen sprake is. Integendeel is de stijging van het aantal en van het executiepercentage in 1935 zelfs vrij groot, als gevolg van het feit, dat de verslechtering van de huizenmarkt later is ingetreden dan die van de landerijenmarkt.

Zowel voor land- als huizenhypotheeken blijft het executiepercentage echter beneden 1 %. Voor de hypotheeken op *landerijen* daalde het percentage van het bedrag *zeer sterk* nl. van 2.35 % in 1934 tot 0.88 % in 1935. Deze verbetering heeft echter in 1936 geen voortgang meer gemaakt. De Verzekeringkamer, die haar onderzoek omtrent de hypotheeken ook heeft uitgestrekt over de eerste 8 maanden van 1936 heeft integendeel geconstateerd, dat in deze periode 23 executies van landhypotheeken hebben plaats gehad met een hypotheecaire schuld van f 755.000, tegen in de eerste 8 maanden van 1935: slechts 18 executies met f 352.000 hypotheecaire schuld.

Dit is dus een ernstige verslechtering, die men op grond van de voortgezette daling van het aantal executies in 1935 niet zou hebben verwacht.

Daarentegen geven de eerste 8 maanden van 1936 voor de *huizenhypotheeken* eene lichte verbetering te zien, althans wat het bedrag der executies betreft, dat daalde van f 1.991.000 in 1935 tot f 1.771.000 in 1936. Bovendien mag na September 1936 eene vermindering van het aantal executies verwacht worden, daar de positie der hypotheeken door den val van den gulden ongetwijfeld verbeterd is. De slotconclusie der Verzekeringkamer luidt:

Alles bijeen staan de hypotheeken der levensverzekeringmaatschappijen, naar vorenstaande cijfers te oordeelen, er dus niet slecht voor en is er alle reden om het verdere verloop rustig af te wachten.

Koersverloop effecten.

Het afwisselend koersverloop der effecten in de laatste jaren blijkt uit onderstaand overzicht:

	(in miljoenen guldens)			
	1932	1933	1934	1935
koerswinst	21.7	—	4.3	—
winst bij verkoop en uitloting	2.5	—	1.0	—
totale effectenwinst	24.2	—	5.3	—
koersverlies	—	11.7	—	12.3
verlies bij verkoop en uitloting	—	2.0	—	0.1
totaal effectenverlies:	—	13.7	—	12.4

Het jaar 1935 is voor het koersverloop van effecten dus bijna even ongunstig geweest als het jaar 1933, niettegenstaande de koersstijgingen in het begin van het jaar. Intusschen is in 1936 weer een aanzienlijke koersverbetering ingetreden, zoodat het zich laat aanzien, dat het loopende jaar weder een groote koerswinst zal aantoonen. Bij de beoordeeling dezer koersfluctuaties van de effectenportefeuille is niet uit het oog te verliezen, dat het hier in hoofdzaak boekwinsten en boekverliezen betreft.

Loop der premie-reserve.

	Uit	1933	1934	1935
		(in miljoenen guldens)		
Premiereserve incl. herverz.		887.7	947.6	992.2
Herverzekeringsreserve		27.7	28.1	28.1
Premiereserve eigen rekening		860.—	919.5	964.1
Stijging			59.5	44.6

De stijging der premiereserve is dus 14.9 miljoen geringer dan in 1934. Als oorzaken dezer geringere stijging worden in het verslag gememoreerd:

geringere extra-versterking der premiereserve (in 1935 2.6 miljoen tegen 3.6 miljoen in 1934),

minder ontvangen aan koopsommen (8.3 miljoen),
meer expiratie in 1935 (1.8 „),
meer afkoop in 1935 (1.3 „),

Van de 14.9 miljoen is dus reeds verklaard 12.4 miljoen. Het nog resteerend verschil ad 2.5 miljoen is niet meer in cijfers geanalyseerd. Wel wordt gewezen op de factoren, die tezamen dit resteerend verschil hebben veroorzaakt nl.

de reserve-daling door groteren afkoop heeft meer bedragen dan het bedrag van den meer-afkoop ad 1.3 miljoen;

eene mindere ontvangst van 1.5 miljoen aan termijnpremiën; grotere sterfte in 1935 (de uitkeeringen bij overlijden waren f 1 miljoen hooger dan in 1934);

hoogere sterfte onder de lijfrenteniers (door overlijden verviel f 100.000 jaarlijksche rente meer dan in 1934).

Valuta-verplichtingen in verband met den val van den gulden.

Omtrent de valuta-verplichtingen wordt in het verslag opgemerkt, dat de totale premiereserve van de gezamenlijke Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen, zonder die van de buitenlandse portefeuilles, 963 miljoen bedraagt, waarvan 955 mill. in Nederlandsche guldens. Uit deze cijfers volgt, dat de verplichtingen uit hoofde van verzekeringen — en andere verplichtingen hebben de levensverzekeringmaatschappijen nagenoeg niet — zoo goed als geheel, immers voor 99 %, in Ned. guldens luiden. Dit beteekent, zegt de V.K., dat een vermindering van de goudwaarde van den gulden een evenredige vermindering medebrengt van bijna 100 % der verplichtingen van het Nederlandsche levensverzekeringbedrijf, de buitenlandse portefeuilles niet inbegrepen.

Dit gevolg zou doorkruist kunnen worden door herverzekering op groote schaal bij buitenlandse maatschappijen en door belegging van de gelden ter dekking van Nederlandsche portefeuilles in andere valuta.

Wat het eerste punt betreft, constateert het verslag, dat bij buitenlandse maatschappijen slechts herverzekerd zijn 13.7 miljoen op een totale herverzekeringsreserve van 28.1 miljoen, terwijl de totale premiereserve der betrokken maatschappijen 321.6 miljoen bedraagt. Het belang blijkt naar verhouding dus zeer gering te zijn; bovendien is voor het grootste deel het risico, hetzij door een depôt in geld, hetzij door depôt in waarden, gedekt.

Ten aanzien der beleggingen tot dekking der verplichtingen van de Nederlandsche portefeuilles in andere valuta, toont het verslag gedetailleerd aan, dat deze dekkingen ruimschoots in de vreemde valuta aanwezig zijn. Het excedent der beleggingen in buitenlandse valuta is daarbij zoo gering, dat het vereischte guldens-evenwicht niet in het minst verstoord wordt.

Spaarkassen.

De ongunstige economische toestand gedurende het jaar 1935 heeft uiteraard ook op het spaarkasbedrijf zijn invloed doen gelden. Deze invloed heeft zich vooral geopenbaard in eene stijging der royementen. Een beknopt overzicht van de op het spaarkasbedrijf inwerkende factoren levert de samenvatting aan het slot van het hoofdstuk aan de spaarkassen gewijd. Wij laten deze samenvatting nog eenigszins verkort volgen.

De productie der exploiteerende maatschappijen blijkt door den druk der ongunstige economische toestanden niet te heb-

ben geleden; het peil der productie van 1934 werd in 1935 gehandhaafd.

Het onnatuurlijk verval, dat bij de exploiteerende maatschappijen in 1934 lichtelijk daalde, onderging in 1935 een stijging, zoowel van het bedrag als van het percentage, dat steeg van 22.2 % tot 24.2 %.

De totale uitkomst van productie, overlijden, afloop en onnatuurlijk verval is, dat het ingeschreven spaarkasbedrag, de spaarstorting en het spaartegoed, hoewel voor de exploiteerende maatschappijen alle stijgende, zich voor het geheele spaarkasbedrijf (incl. dat der levensverzekeringmaatschappijen) in dalende richting bewegen.

Wat de beleggingen betreft, blijven de hoge hypotheekpercentages de aandacht trekken; de executies van hypotheeken der kassen blijken matig te zijn, terwijl in de eerste 8 maanden van 1936 het executie-percentage nog sterk is gedaald.

De intussen ingetreden waardedaling van den gulden zal de strekking hebben, de in guldens uitgedrukte waarde van vaste goederen te doen stijgen. Dit kan op den duur de positie van de hypotheeken, waarbij de spaarkassen in zoo hoge mate belang hebben, geleidelijk verbeteren en eveneens voor de pandbrieven der hypotheekbanken een betering inluiden.

Meer dan bij de levensverzekeringmaatschappijen zullen wijzigingen van beleggingen, ontstaan door devaluatie van den gulden, de spaarders raken, omdat bij spaarkassen de uitkeering afhangt van de opbrengst der beleggingen van de kassen.

Statistische gegevens.

In het hoofdstuk van het verslag, dat bovenstaanden titel draagt, zijn een groot aantal statistische gegevens, ontleend aan de door de ondernemingen ingediende staten, tot belangrijke overzichten gegroepeerd. Alle factoren, die het bedrijf beheerschen, zijn veelal voor drie opeenvolgende jaren samengevat. Hoewel tegen zulk een samenvatting bezwaren zijn aan te voeren, omdat het maatschappijen betreft van somtijds zeer uiteenlopend karakter, stelt zij toch in de gelegenheid na te gaan, in welke richting het bedrijf zich ontwikkelt. Wij zullen aan het uitgebreide cijfermateriaal alleen ontleenen de Verzekeringsstand der Nederlandsche maatschappijen per ulto 1935.

Einde 1935 bedroeg het verzekerd bedrag voor de gezamenlijke Nederlandsche ondernemingen, t.w. levensverzekeringmaatschappijen, spaarkasondernemingen en begrafenisfondsen:

voor de Nederlandsche portefeuilles ...	f 3.567.896.513.—
„ „ Ned. Oost-Indische portefeuilles „	180.445.225.—
„ „ Ned. West-Ind. portefeuilles „	2.772.861.—
„ „ buitenlandsche portefeuilles „	164.511.926.—
„ „ spaarkasondernemingen	58.719.787.—
„ „ begrafenisfondsen	25.456.678.—
Totaal Nederlandsche maatschappijen: ...	f 3.999.802.990.—
„ „ buitenlandsche maatschappijen: ..	82.978.417.—
Totaal: f	4.082.781.407.—

Indien men de spaarkasinschrijvingen van de Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen en spaarkasondernemingen ook tot het verzekerd bedrag rekent, zou dit een verhooging meebrengen van

f 81.806.015— (v. j. f	84.245.965.—)
„ 4.082.781.407.— („ „	4.008.284.105.—)

zoodat het totale verzekerde bedrag

zou worden: f 4.164.587.422.— (v. j. f 4.092.530.070.—)
of bijna 4.2 milliard gulden.

Stateninvulling.

Het volgend hoofdstuk behelst de opmerkingen der V.K. omtrent de invulling der wettelijk voorgeschreven staten. Zooals bekend, bestaan deze feitelijk uit twee hoofdstaten, t.w. de balans en winst- en verliesrekening en voorts uit een aantal bijstaten, dienende ter toelichting of aanvulling van de hoofdstaten. Bij enkele posten van de balans- en winst- en verliesrekening wordt expresselijk naar de bijstaten verwezen.

De V.K. brengt opnieuw de klacht naar voren, dat zoo nu en dan de staten worden ingediend, *alvorens* de in de statuten der onderneming daarvoor aangewezen organen, de balans en/of winst- en verliesrekening hebben vastgesteld. Dit is natuurlijk onjuist; het spreekt vanzelf, dat *definitieve* staten moeten worden ingediend en een N.V., die staten inzendt, voordat zij officieel zijn vastgesteld, zendt feitelijk slechts *concept*-staten in.

Het blijkt ook nog steeds noodig te wijzen op de dikwijls stiefmoederlijke wijze, waarop de „toelichtingen” op de balans en de winst- en verliesrekening worden behandeld, terwijl tevens nog de aandacht wordt gevestigd op de noodzakelijkheid van een juiste *onderteekening* van de staten.

Daarna volgen de opmerkingen der V.K. omtrent de afzonderlijke staten, waarbij zij veelal in herhaling treedt van de opmerkingen ook reeds in vorige jaarverslagen opgenomen. Het komt de V.K. echter gewenscht voor dit te doen, omdat van de vermelding een preventieve werking uitgaat, die zou komen te vervallen, indien de opsomming werd gestaakt.

Conclusie.

De vraag, hoe het levensverzekeringsbedrijf er voorstaat, ondanks de lange reeks van crisisjaren, die wij achter den rug hebben, kan op grond der in het verslag over 1935 verzamelde gegevens, in gunstigen zin worden beantwoord. De Kamer heeft deze vraag ook zelf onder de oogen gezien door na te gaan, hoe het bedrijf in al zijn geledingen door de erisisomstandigheden wordt getroffen. Het oordeel der V.K. is verrat in de samenvatting, die wij in den aanvang van dit artikel hebben overgenomen.

Het wil ook ons voorkomen, dat de positie van het levensverzekeringbedrijf in haar geheel beschouwd, door de crisis vrijwel onaangetaast is gebleven. Een bedrijf, dat zich gedurende een reeks van kritieke jaren op peil heeft weten te houden, kan ook de toekomst met vrouwen tegemoet gaan. Geheel onkwetsbaar is het bedrijf, niettegenstaande zijn belangrijke reserves, echter niet. Indien de rentedaling zich verder voortzet en de rente permanent op een zoo laag niveau zou blijven, zullen de verzekeringsmaatschappijen voor moeilijke problemen komen te staan. Maar het uiterst soliede beheer van de meeste, speciaal van de grootste maatschappijen, zal ook voor dit eventuele probleem de juist oplossing weten te vinden.

J. J. M. H. NIJST

UIT HET BUITENLAND

Red.: F. HAARBOSCH, CH. HAGEMAN, Drs A. TH. DE LANGE en Drs W. P. DEN TURK

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

De aansprakelijkheid van den accountant in Engeland

In „The Incorporated Accountants Journal” wordt een beschouwing gewijd aan eenige rechterlijke uitspraken inzake de